

Etna Yanardağı Patlayacak mı?

28 Ekim 2002'de, İtalya'daki Etna Yanardağı, 200 metre yüksekliğe kadar lav ve küller püskürtmeye başladı. Uzmanlara göre, yanardağda çok yakında güçlü bir patlama gerçekleşebilir. Bu arada, bölgede depremlerin de görülmeye başlanmasıyla bazı yerler boşaltıldı. Uzmanlar, yanardağın kuzey bölümünde 2000 metre yükseklikten akan lavların, içi lav dolu yeraltı tünellerinin açılmasına neden olabileceğini düşünüyorlar. Bu durum, alçak yerlerde toprakta çatlaklar oluşmasına neden olarak yapılar ve insanlar için tehlike oluşturabilir. 30 Ekim'de lav akışı yavaşladıysa da, acil durum uyarısı yapılmıştı. Şimdilik herkes yeni gelişmeleri bekliyor.

Dünyadaki Ayakizlerimiz

Araştırmacılar, insanın doğada bıraktığı izleri gösteren ilk dünya haritasını yaptılar. Yeryüzündeki karaların toplam alanının % 83'ünün; tahıl üretimi yapmaya uygun alanların da % 98'inin insan etkinliklerinden etkilendiği ortaya çıktı. Araştırmacıların bu haritayı yapma amaçları, insan etkilerinin büyüklüğünü göstermek ve doğayı koruma çalışmalarına kolaylık sağlamak. Harita, insan etkinliklerinin yeryüzünde yaşamı nasıl etkilediği konusunda bütüncül bir bakışla hazırlanmış. Araştırmacılar, herhangi bir bölgedeki insan etkisini ölçerken, insanların nüfus yoğunluğu, bölgenin yollara ve su kaynaklarına uzaklığı, elektrik altyapısı ve arazinin ne kadar değiştirilmiş olduğunu gözönüne almışlar. Böylece, hangi bölgelerin ne kadar etkilendiğini belirlemişler. Haritanın, koruma çalışmalarının en etkili olacağı bölgeler ve hangi bölgelerde ne tür önlemler alınabileceği konusunda yararlı olacağı düşünüyor. Haritayı <http://wcs.org/humanfootprint> adresinde bulabilirsiniz.

Onuncu Gezegen mi?

Güneş sisteminde, gezegen büyüklüğünde yeni bir gökcisim keşfedildi. Gökbilimciler şimdilik yeni gökcisimine, Amerikan yerlilerinin tanrılarının biri olan Quaoar'ın adını taktılar. 1250 kilometre çapındaki gökcisim, Plüton'un bir milyar kilometre ötesinde yer alıyor. Ayrıca Güneş'in çevresindeki turunu 288 yılda tamamıyor. Quaoar, 72 yıl önce Plüton'un keşfinden bu yana Güneş Sistemi'nde keşfedilen en büyük cisim. Quaoar'ın hacmi, bilinen tüm asteroidlerin hacminin toplamından daha fazla.

Yeni keşfedilen gökcisim, "Kuiper Kuşağı"nda yer alıyor. Kuiper Kuşağı, Neptün'ün yörüngesinin beş milyar kilometre uzağında, kuyruklu yıldız benzeri gök cisimlerinin bulunduğu, buzlu döküntülerin yer aldığı bir bölge. Son yıllarda burada, Kuiper Kuşağı Cisimleri olarak adlandırılan 500'den fazla buzlu gök cisimi bulunmuş. Plüton gezegeninin de bu kuşaktan içerilere göçettiği düşünülüyor. Oldukça büyük bir gök cisimi olmasına karşın, Quaoar bir gezegen değil. Aslında, neyin gezegen olarak kabul edileceği, gökbilimciler arasında tartışılan bir konu; bir gök cisminin gezegen olarak kabul edilebilmesi için, boyundan başka özellikleri de gözönüne alınır.

Ağlatmayan Soğan!

Tokyo ve Kyoto Üniversitelerinden Japon araştırmacılar, soğanda bulunan ve soğan doğrarken ağlama tepkisine neden olan maddeyi buldular. Daha önceleri, soğana tadını vermede rol oynayan "allinaz" adlı bir enzimin bu tepkiye neden olduğu sanılıyordu. Ancak, araştırmacılar soğanın içindeki "ağlatan" maddenin, tadıyla ilgisi olmayan "propanthial S-oxide" adlı başka bir madde olduğunu buldular. Ayrıca, bu enzim etkisizleştirildiğinde, soğana tadını veren başka bir maddenin daha çok üretildiği görüldü. Araştırmacılar, gelecekte, besin değerini ve tadını değiştirmeden, ağlatmayan soğanların üretilbileceğini düşünüyorlar.

"Mumyalanmış" Dinozor Fosili

ABD'de Montana'dan araştırmacılar, *Brachylophosaurus* türüne ait, eksiksiz bir dinozor fosili buldular. 77 milyon yıllık ördek gağalı dinozorun, yedi metre boyunda, 1,5-2 ton ağırlığında ve üç-dört yaşlarında olduğu belirlendi. Ancak, bu dinozor fosilinin diğerlerinden çok önemli bir farkı var: O bir "mumya" dinozor. Çünkü, dinozorun yalnızca kemikleri değil, derisi, pulları, kasları, patileri gibi yumuşak dokuları, hatta yediği son yemek bile midesinde fosilleşerek korunmuş. Daha önce, 20. yüzyılın başlarında üç "mumya" dinozor fosili daha bulunmuş; ancak, bunlardan kapsamlı bilgiler elde edilememişti. Mumya fosilin modern yöntemlerle incelenmesi, dinozorlar hakkında çok önemli bilgilerin gün ışığına çıkmasını sağlayabilir. Araştırmacılar, dinozorun ölmeye önce en son, eğreltiotları, kozalak ve manolya yediğini de ortaya çıkarmışlar.

Leonid Göktaşı Yağmuru Geliyor!

Leonid (Aslan) göktaşı yağmuru sırasında Dünya, Tempel-Tuttle adlı kuyruklu yıldızın, Güneş'in çevresinde dönerken geride bıraktığı toz kuşaklarının içinden geçiyor. Geçmişte, Leonid yağmurları sırasında Dünya, bu kuşakların tam olarak içinden değil de, yakınından geçiyordu. Bu yüzden göktaşlarının sayısı da çok az oluyordu. Son birkaç yıldır Dünya bu kuşakların içinden geçiyor.

19 Kasım 2002'de Dünya'nın iki kuşağın tam içinden geçeceği tahmin ediliyor. Kuşakların ilkinden, Türkiye saatiyle 04:00 – 08:00 arasında geçeceğiz. Saat 06:00 sıralarında göktaşlarının en yüksek sayıya ulaşacağı düşünülüyor. Bu sırada saatte üç bin kadar göktaşı gözlenebileceği söyleniyor. Ancak bu saatte hava da aydınlanmaya başlayacak. 19 Kasım'da Ay'ın dolunay olmasıysa, gözlem koşullarını biraz olumsuz etkileyecek. Uzmanlar, dolunay nedeniyle, gözlenecek göktaşlarının sayısının 2-5 kat azalacağını belirtiyorlar.

Denizaslanları Geçmişi Anımsıyor

ABD'deki California Üniversitesi'nden araştırmacılar, on yıldır Rio adlı denizaslanıyla öğrenme deneyleri yapıyorlar. Rio, birbirine benzer şekilleri ve simgeleri eşleştirmede çok başarılı. Araştırmacılar, Rio'nun yeni problemleri çözerken çok eskiden öğrendiği becerileri hatırlayarak bunları kullandığını da gözlemişler. Rio, primatlar dışında, bu kadar uzun süreli bellek testleri uygulanan ilk canlı.

Harry Potter'ın Baykuşu

Hayvan Hakları Savunucularını
Harekete Geçirdi

Bütün dünyada beğeniyle izlenen "Harry Potter"ın ikinci filminin, yarıyıl tatilinde gösterime girmesi bekleniyor. Bu arada, filmi çağrıştıran çeşitli oyuncak ve süs eşyaları da piyasaya çoktan çıktı. İngiltere'de, hayvan hakları savunucuları, filmde esinlenen bazı hayvan dükkânlarının, yılbaşı armağanı olarak kar baykuşu satmalarına karşı çıkıyorlar. Filmde, Harry Potter'ın mesajcı baykuşunu oynayan Hedwig, bembeyaz bir kar baykuşu. Film gereği, Harry onu küçük bir kafeste taşıyor. Kar baykuşu ticaretine karşı çıkanlar, filmde etkilenip de, kar baykuşu beslemenin doğru olmadığını savunuyorlar. Kar baykuşları, kuzey kutup bölgesi gibi, kayalık ve karla kaplı bölgelerde yaşıyorlar. Her gün kilometrelerce uçuyor ve bölgeye özgü, "lemming" adlı kemirgen memelilerle besleniyorlar. Yani, bir kar baykuşunun evde beslenmesi olanaksız. Hayvan hakları savunucuları, evde beslemek üzere kar baykuşu alanların, kısa bir sürede bunun olanaksızlığını anlayacaklarını belirtiyorlar. Amaçları, çok geç olmadan halkı bu konuda önceden bilgilendirerek, kar baykuşlarının yaşamlarını kurtarmak.

Dev Tüp Solucanlarının Yaşamı

Galapagos Adaları yakınlarındaki okyanus tabanında, yanardağlar ve sıcak su kaynaklarının, metaller, tuzlar ve zehirli gazlar saçtığı bir "sirt" bulunuyor. Okyanus tabanındaki derin bir yarık olan Galapagos Sirtı, ilk bakışta yaşamaya elverişsizmiş gibi görünüyor. Ancak, burası dünyanın belki de en ilginç canlılarına ev sahipliği yapıyor. Dev deniz tarakları, midyeler ve boyları bir buçuk metreden de uzun tüp solucanlarından söz ediyoruz. Galapagos Sirtı'nın bulunduğu yerde denizin derinliği 2500 metreyi buluyor. Daha önceleri, oksijen ve güneş ışığının bulunmadığı bu tür yerlerde yalnızca çok küçük canlıların yaşayabileceği sanılıyordu. 1970'li yıllarda tüp solucanlarının keşfedilmesi, okyanus tabanındaki yaşam konusunda yepyeni bir bakış açısı getirdi.

Araştırmacılar, bu canlıların buraya nasıl uyum sağladıklarını ortaya çıkarmaya çalışıyorlar. ABD'deki Minnesota Üniversitesi'nden bir araştırmacı, tüp solucanlarının yapısını inceleyebilmek için özel bir görüntüleme aygıtı geliştirmiş. Aygıt tüp solucanlarının içine yerleştirmek için, deniz altında üç bin metre derinlikteki basınca dayanabilen özel bir denizaltı kullanılmış. Araştırmacılar, denizaltının robot kolu yardımıyla, görüntüleme aygıtını bir tüp solucanının içine yerleştirmişler. Tüp solucanlarının bedenlerinin eşsiz bir yapıda olduğu görülmüş. Araştırmacıların bir sonraki hedefleri, denizin dibinde bırakılarak daha uzun süre bilgi toplamaya yarayacak yeni algılayıcılar geliştirmek.

"Assos – Yaşayan Kent"

İstanbul'daki Özel Eyüboğlu Lisesi'nin arkeoloji kulübünden öğrenciler, Güney Afrika'da düzenlenen bir proje yarışmasında altın madalya kazandılar. "National Youth Development Trust" adlı kuruluşun düzenlediği arkeoloji projeleri yarışması, "Taş Çipten Mikroçipe" adını taşıyordu. Arzu Arat, Emre Eminoğlu, Serdar Hepişler ve Derya Sözen'in hazırladığı projenin adı, "Assos - Living City" (Yaşayan Kent - Assos). Projeye ilgili her türlü bilgi, hazırladıkları İnternet sitesinde bulunuyor; sitenin adresiyse şöyle:
<http://www.geocities.com/assossturkiye>

Birleşmiş Milletler Çevre Programları (UNEP), her yıl, dünyanın dört bir yanından çocukların katıldığı, çevre konulu uluslararası bir resim yarışması düzenliyor. Yarışmanın bu yılki konusu, "Gelecek İçin Denizleri, Gökyüzünü ve Ormanları Korumak". Yarışma, 6-15 yaşındaki öğrencilere yönelik. Gönderilecek resimler, okullarca seçiliyor. Kazanan resimler, UNESCO'nun kartpostal ve posterlerine ve 2004 yılı takvimine basılacak. Yarışmaya gönderilecek resimlerin, 29,7 X 42 santimetre boyutundaki kâğıtlara yapılması gerekiyor.

Resmin arkasına şu bilgilerin hem Türkçe, hem de İngilizce olarak yazılması gerekiyor: Resmi yapan öğrencinin adı, soyadı; doğum tarihi; ev adresi, telefon, (varsa) e-posta adresi; okulunun adı, sınıfı; okulunun adresi (ülke adıyla birlikte), telefonu, faks numarası ve okulun e-posta adresi.

Resimler için herhangi bir boya türü sınırlaması yok. Gönderilen resmin daha önce başka bir yarışmaya gönderilmemiş ve herhangi bir yerde çıkmamış olması gerekiyor. Belli bir kişiyi, kurumu ya da markayı gösteren resimler yarışmaya alınmıyor. Resimde hiçbir yazı bulunmaması gerekiyor.

Yarışmaya katılacak resimlerin en geç 11 Ocak 2003 tarihine kadar aşağıdaki adrese gönderilmesi gerekiyor:

UNEP – Regional Office for Europe
 UNEP – Children's Painting Competition
 15 Chemin des Anemones
 1219 Châtelaine, Geneva,
 SWITZERLAND

Yarışmayla ilgili daha fazla bilgi edinmek için İnternet'te
http://www.unep.org/children_youth/kids/painting.htm adresine göz atabilirsiniz.

"Gelecek İçin Denizleri, Gökyüzünü ve Ormanları Korumak"

Resim Yarışması